

Research Paper

Strategic Role of Educational Educators in Improving Elementary School Students' Test Results: A Systematic Review

Sedigheh Heydari^{*}

Received: ۱۳/۰۹/۲۰۲۰

Accepted: ۰۵/۱۲/۲۰۲۰

PP: ۹۴-۱۰۶

Abstract

Introduction: The country's educational system has always emphasized the comprehensive education of students, with an emphasis on intellectual, moral, social, and religious development. Therefore; the aim of this study was to analyze the strategic role of developmental educators in improving elementary school students' test results by these components.

Research Methodology: The study was conducted with a systematic review approach and based on the PRISMA ۲۰۲۰ guidelines. The research scope included all national studies published between ۲۰۱۳ and ۲۰۲۴. Inclusion criteria included a direct or indirect focus on the role of early childhood educators in primary education, a valid scientific method, full text, and scientific peer review. Exclusion criteria included studies related to higher education, studies lacking empirical data or a specific method, and non-scientific reports or notes. Finally, ۴۳ articles were thematically analyzed using open and axial coding.

Findings: The results of the content analysis indicated the identification of five main categories, including moral education, promoting academic motivation, developing social skills, reducing test anxiety, and connecting home and school. The findings showed that educational educators, by playing a role of role model, implementing targeted cultural activities, teaching life skills, and providing emotional-psychological support, provide a platform for students' psychological and moral development, which indirectly improves their academic performance. Also, the effective communication between school and family, which is facilitated by educational educators, plays an effective role in promoting students' mental discipline and motivation to learn.

Conclusion: The systematic review showed that early childhood educators provide the basis for students' moral, motivational, and social development by acting as role models, implementing targeted cultural activities, teaching life skills, and providing psycho-emotional support. This process indirectly improves academic performance and reduces test anxiety. Accordingly, redefining the role of early childhood educators in primary education policymaking and integrating their educational capacities into the teaching-learning chain is a fundamental necessity for improving the quality of education and students' test results.

Keywords: Academic tests, academic motivation, moral education, educational coaches, social skill

Citation: Heydari, S. (Year). Strategic Role of Educational Educators in Improving Elementary School Students' Test Results: A Systematic Review. Journal of Ahsan Education, ۲(۳), Pp ۹۴-۱۰۶

^{*} - Assistant Professor, department of Psychology, Amiralmomenin University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
(corresponding Author: Email: heydari_ss@yahoo.com, heydari@amiralmomenin.ac.ir)

Extended Abstract

Introduction:

The country's education system has always emphasized the all-round education of students, with an emphasis on intellectual, moral, social and religious development. However, in recent years, along with the development of tools for measuring academic performance and the expansion of results-based policies, tests in key and sensitive stages of the primary school have become one of the most central indicators for evaluating the effectiveness of the education system. Official analyses usually focus on curricular and structural factors such as the quality of the curriculum, teachers' teaching methods, and the difficulty level of test questions. However, an important part of students' performance in these tests depends on extracurricular, educational and psychological components that are often ignored. Numerous studies in recent years have shown that factors such as intrinsic motivation, self-esteem, responsibility, social skills, mental health and moral values play a decisive role in preparing students for success in exams. These factors, although they may be outside the scope of formal education, can be managed and promoted in practice through school-based institutions such as educational counselors. Educational counselors, who have been part of the country's educational system for over 40 years, are now playing a key role in shaping students' behavior, attitudes, self-concept, and social capital. Despite this evidence, there has been no systematic effort to collect, analyze, and categorize national findings on this topic. Most studies have been case-based, regional, or thematic. Therefore, this article, using a systematic review method, attempts to comprehensively analyze existing research and examine and explain the strategic role of educational counselors in improving elementary school test scores through moral, social, and motivational education. In fact, the ultimate goal of this research was to identify gaps in educational policy-making and provide scientific recommendations to enhance the status of educational educators, redefine their role in the educational decision-making process, and use educational capacities to improve the quality of learning and student assessment. Therefore, it sought to answer this fundamental question: What are the ways in which the role of educational educators in improving the test results of elementary school students is achieved, and what patterns and components have been confirmed by domestic research evidence in this regard?

Goal:

The goal of present study was to analyze the strategic role of developmental educators in improving elementary school students' test results by strengthening moral, motivational, and social components.

Method:

This study was designed and implemented using a systematic review approach and based on the PRISMA 2020 guidelines. The aim of this systematic review was to extract and analyze in-depth findings from national studies on the role of developmental educators in improving the test results of elementary school students, through strengthening educational dimensions including ethics, motivation, and social skills. Regarding the conceptual framework and research question (PICO), the main research question was designed based on the PICO model of elementary school students in Iran, population, intervention (activities and role-playing of developmental educators), comparison (schools without developmental educators or targeted developmental activities), and outcome (improvement of test results) through moral, motivational, and social development (main research question: In what ways can developmental educators improve the test results of elementary school students, and what evidence does the national study review provide in this regard?). To ensure the comprehensiveness of the search for related studies, primary and secondary reviews were conducted between April and June 2020. The databases searched were the Scientific

Title: Strategic Role of Educational Educators in Improving Elementary School Students' Test Results: A Systematic Review

Information Database of the Academic University (SID), the Normags database, Civilica, Mag Iran, the Scientific Information Database of Iran (IranDoc), Elmnet, and ISC. In order to enrich the review, two related review articles from international sources were also identified and their content analyzed. The systematic search strategy was carried out using logical operators (AND, OR) and combined keywords as follows: "educational coach" OR "educational role of school" OR "educational activity" AND "exam" OR "academic performance" OR "elementary student" OR "moral education" OR "academic motivation" OR "social skill". An attempt was made to use synonyms and close terms in each database. The inclusion criteria were scientific-research, qualitative, experimental, or review articles with a valid scientific review, a direct or indirect focus on the role of educational educators in improving the quality of education or training in the primary school, articles with full text in Persian (with translation if necessary) and published between ۲۰۱۳ and ۲۰۲۴, and the exclusion criteria were articles related to secondary school or higher education without application in primary education, articles lacking empirical data or lacking a specific scientific method, notes, reports, or lectures lacking scientific review. In the article screening process (PRISMA chart), based on the initial search, ۱۴۷ research documents were identified. After removing duplicates and reviewing the title and abstract, ۷۱ were excluded. The remaining ۷۶ articles were reviewed in full, and by applying the inclusion and exclusion criteria, ۴۳ final articles were selected for content analysis.

Findings:

The results of the content analysis indicated the identification of five main categories, including moral education, promoting academic motivation, developing social skills, reducing test anxiety, and connecting home and school. The findings showed that educational educators, by playing a role of role model, implementing targeted cultural activities, teaching life skills, and providing emotional-psychological support, provide a platform for students' psychological and moral development, which indirectly improves their academic performance. Also, the effective communication between school and family, which is facilitated by educational educators, plays an effective role in promoting students' mental discipline and motivation to learn.

Conclusion:

The systematic review showed that early childhood educators provide the basis for students' moral, motivational, and social development by acting as role models, implementing targeted cultural activities, teaching life skills, and providing psycho-emotional support. This process indirectly improves academic performance and reduces test anxiety. Accordingly, redefining the role of early childhood educators in primary education policymaking and integrating their educational capacities into the teaching-learning chain is a fundamental necessity for improving the quality of education and students' test results.

مقاله پژوهشی

نقش راهبردی مربیان پرورشی در ارتقاء نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی: مرور نظام‌مند

صدیقه حیدری^۱*

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۲۲

شماره صفحات: ۹۴-۱۰۶

چکیده

مقدمه و هدف: نظام آموزشی کشور همواره بر تربیت همه‌جانبه دانش‌آموزان، با تأکید بر پرورش فکری، اخلاقی، اجتماعی و دینی، تأکید داشته است. از این‌رو؛ هدف این پژوهش، تحلیل نقش راهبردی مربیان پرورشی در بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی از مسیر تقویت این مؤلفه‌ها بود.

روش‌شناسی پژوهش: پژوهش با رویکرد مرور نظام‌مند و با استناد به راهنمای PRISMA ۲۰۲۰ انجام شد. حوزه پژوهش شامل کلیه مطالعات ملی منتشرشده در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۳ بود. ملاک‌های ورود شامل تمرکز مستقیم یا غیرمستقیم بر نقش مربیان پرورشی در آموزش ابتدایی، برخورداری از روش علمی معتبر، متن کامل و داوری علمی بودند. ملاک‌های خروج شامل مطالعات مربوط به مقاطع بالاتر، پژوهش‌های فاقد داده تجربی یا فاقد روش مشخص، و گزارش‌ها یا یادداشت‌های غیرعلمی بود. در نهایت، ۴۳ مقاله با استفاده از کدگذاری باز و محوری مورد تحلیل مضمون قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل مضمون حاکی از شناسایی پنج مقوله اصلی شامل تربیت اخلاقی، ارتقاء انگیزش تحصیلی، رشد مهارت‌های اجتماعی، کاهش اضطراب امتحان و پیوند خانه و مدرسه بود. یافته‌ها نشان دادند که مربیان پرورشی، با ایفای نقش تربیتی الگویی، اجرای فعالیت‌های فرهنگی هدفمند، آموزش مهارت‌های زندگی، و حمایت عاطفی-روانی، بستر رشد روانی و اخلاقی دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند و این امر به‌صورت غیرمستقیم، موجب بهبود عملکرد تحصیلی آنان می‌شود. همچنین ارتباط مؤثر میان مدرسه و خانواده که از سوی مربیان پرورشی تسهیل می‌شود، در ارتقاء نظم روانی و انگیزش یادگیری دانش‌آموزان نقش مؤثری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: مرور نظام‌مند نشان داد که مربیان پرورشی با ایفای نقش الگویی، اجرای فعالیت‌های فرهنگی هدفمند، آموزش مهارت‌های زندگی و حمایت روانی - عاطفی، زمینه رشد اخلاقی، انگیزشی و اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند. این فرایند به‌طور غیرمستقیم موجب بهبود عملکرد تحصیلی و کاهش اضطراب امتحان می‌شود. بر این اساس، بازتعریف جایگاه مربیان پرورشی در سیاست‌گذاری آموزش ابتدایی و ادغام ظرفیت‌های تربیتی آنان در زنجیره یاددهی - یادگیری، ضرورتی اساسی برای ارتقاء کیفیت آموزش و نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان است.

واژه‌های کلیدی: آزمون‌های تحصیلی، انگیزش تحصیلی، تربیت اخلاقی، مربیان پرورشی، مهارت‌های اجتماعی

استناد: حیدری، صدیقه. (۱۴۰۴). نقش راهبردی مربیان پرورشی در ارتقاء نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی: مرور نظام‌مند. فصلنامه تعلیم و تربیت احسن، دوره دوم، شماره سه، شماره صفحات ۹۴-۱۰۶

^۱ - استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه امیرالمومنین (ع) اهواز، اهواز، ایران. heydari_ss@yahoo.com

مقدمه

نظام آموزشی کشور همواره بر تربیت همه‌جانبه دانش‌آموزان، با تأکید بر پرورش فکری، اخلاقی، اجتماعی و دینی، تأکید داشته است. با وجود این، در سال‌های اخیر، هم‌زمان با توسعه ابزارهای سنجش عملکرد تحصیلی و گسترش سیاست‌های مبتنی بر نتایج، آزمون‌ها در پایه‌های کلیدی و حساس دوره ابتدایی به یکی از محوری‌ترین شاخص‌های ارزیابی کارآمدی نظام آموزشی تبدیل شده‌اند. بر اساس گزارش‌های رسمی مرکز سنجش آموزش و پرورش (۱۴۰۳)، حدود ۲۷ درصد از دانش‌آموزان پایه چهارم و ششم در آزمون‌های استاندارد عملکردی پایین‌تر از حد انتظار داشته‌اند. همچنین نتایج پژوهش‌های ملی نشان می‌دهد که بیش از ۴۰ درصد دانش‌آموزان ابتدایی سطح بالایی از اضطراب امتحان را تجربه می‌کنند (Rahnamaye Gaskaraei, ۲۰۲۵). این آمارها نشان می‌دهد که چالش‌های غیرشناختی نظیر اضطراب، ضعف انگیزشی و کمبود مهارت‌های اجتماعی، سهم قابل توجهی در افت عملکرد تحصیلی دارند. بنابراین، توجه به نقش مربیان پرورشی در مدیریت این عوامل و ارتقاء توانمندی‌های اخلاقی، انگیزشی و اجتماعی دانش‌آموزان، ضرورتی انکارناپذیر در سیاست‌گذاری آموزشی محسوب می‌شود. تحلیل‌های رسمی معمولاً تمرکز خود را بر عوامل درون‌درسی و ساختاری مانند کیفیت برنامه درسی، شیوه‌های تدریس معلمان، و سطح دشواری سؤالات آزمون‌ها قرار می‌دهند. اما بخش مهمی از عملکرد دانش‌آموزان در این آزمون‌ها، در گرو مؤلفه‌های غیردرسی، تربیتی و روان‌شناختی است که اغلب نادیده گرفته می‌شود (Salehi, ۲۰۲۵; Marouf, ۲۰۲۵; Mousayan et al., ۲۰۲۵). پژوهش‌های متعددی در سال‌های اخیر نشان داده‌اند که عواملی نظیر انگیزش درونی، عزت‌نفس، مسئولیت‌پذیری، مهارت‌های اجتماعی، سلامت روان و ارزش‌های اخلاقی نقشی تعیین‌کننده در آماده‌سازی دانش‌آموزان برای موفقیت در امتحانات دارند (Labafian Bidgoli, ۲۰۲۵; Shakeri et al., ۲۰۲۵; Ebrahimizade, ۲۰۲۴). این عوامل، اگرچه ممکن است خارج از حیطه آموزش رسمی باشند، ولی در عمل از طریق نهادهای مکمل مدرسه‌ای نظیر مربیان پرورشی قابل مدیریت و ارتقاء هستند. مربیان پرورشی که در فرهنگ نظام آموزشی کشور سابقه‌ای بیش از ۴۰ سال دارند، امروزه در عمل به‌عنوان بازیگران کلیدی در شکل‌دهی به رفتار، نگرش، خودپنداره و سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان ایفای نقش می‌کنند.

در سطح بین‌المللی نیز، توجه به مهارت‌های غیرشناختی مانند انگیزش درونی، تنظیم هیجان، و مسئولیت‌پذیری، در سال‌های اخیر در اسناد مهمی چون گزارش OECD (۲۰۲۰) و ارزیابی‌های PISA بسیار پررنگ شده است. رویکرد "Whole Child Approach" در نظام‌های آموزشی پیشرو، مربیان و کارکنان مدرسه را به‌مثابه تسهیل‌گران رشد جامع دانش‌آموز می‌بیند. در این زمینه، نقش مربیان پرورشی به‌عنوان حلقه اتصال یادگیری، رشد هیجانی و اجتماعی، و مشارکت والدین، جایگاه ویژه‌ای یافته است.

در همین زمینه، نتایج پژوهش Paknazar (۲۰۲۲) در مقایسه مدارس دارای مربی پرورشی با مدارس فاقد آن، نشان داد که دانش‌آموزان برخوردار از خدمات پرورشی، از نظر رشد اخلاقی، انگیزش پیشرفت و مسئولیت‌پذیری در سطح معناداری بالاتری قرار دارند. همچنین مطالعه‌ای توسط Jabbari (۲۰۲۵) بر اهمیت تربیت تلفیقی آموزشی و پرورشی در مدارس ابتدایی تأکید داشته و عنوان می‌کند که فقدان مسیر تربیتی مشخص، یکی از موانع اصلی در تحقق یادگیری مؤثر و پایدار است. این یافته‌ها با پژوهش Chaharyari (۲۰۲۴) که مربیان پرورشی را الگوهای مؤثر برای نوجوانان معرفی کرده، هم‌راستا است.

تحقیقات دیگری نیز نشان داده‌اند که مربیان پرورشی با برنامه‌ریزی و اجرای کارگاه‌های مهارت‌های زندگی، جلسات گروهی هم‌اندیشی، فعالیت‌های داوطلبانه، بازی‌های کلاسی، مسابقات فرهنگی و گفتگوهای هدایت‌شده، بستری فراهم می‌کنند که در آن دانش‌آموزان توانایی خودتنظیمی، خویشتن‌داری، تمرکز، اعتمادبه‌نفس و مهارت ارتباطی خود را تقویت می‌کنند (Mirbagheri, ۲۰۲۴; Khaledian, ۲۰۲۴). تمامی این مؤلفه‌ها از مهم‌ترین پیش‌نیازهای موفقیت تحصیلی و عملکرد بهتر در آزمون‌ها به شمار می‌آیند، به‌ویژه در سنین ابتدایی که کودکان هنوز در حال رشد مهارت‌های پایه روانی-اجتماعی هستند.

پژوهش‌های انجام‌شده همچنین نشان می‌دهند که یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر کیفیت نتایج آزمون‌ها، سطح اضطراب و استرس امتحانی در دانش‌آموزان است. Rahnamaye Gaskaraei و همکاران (۲۰۲۵) در پژوهش خود نشان دادند که برگزاری فعالیت‌های مشاوره‌ای و آموزش مهارت‌های مقابله با استرس، موجب کاهش معنادار سطح اضطراب امتحانی و بهبود عملکرد آزمونی می‌شود. این یافته‌ها با نتایج پژوهش Salehi (۲۰۲۵) که برگزاری برنامه‌های تقویت عزت‌نفس را یکی از راهبردهای افزایش موفقیت تحصیلی معرفی کرده، تطابق دارد. به‌ویژه در دوره ابتدایی که اضطراب امتحانی می‌تواند منجر به افت شدید عملکرد شود، نقش آرامش‌بخش، اطمینان‌آور و حمایتی مربیان پرورشی بیش از پیش اهمیت می‌یابد.

در کنار تأثیرات فردی و روان‌شناختی، مطالعاتی چون Saadati و همکاران (۲۰۲۴) و Ahmadpour و همکاران (۲۰۲۵) نشان داده‌اند که ارتباط مؤثر بین مدرسه و خانواده و تعامل پیوسته والدین با برنامه‌های پرورشی مدرسه می‌تواند باعث ارتقاء نظم روانی، شکل‌گیری نگرش مثبت به یادگیری، و حتی کاهش غیبت از مدرسه شود. این تعامل اغلب از طریق مربیان پرورشی صورت می‌گیرد که به‌عنوان پل

ارتباطی میان والدین و محیط مدرسه عمل می‌کنند. نقش راهبردی مربیان پرورشی در پیوند دادن مدرسه با خانواده، آن‌ها را به یکی از منابع کلیدی برای تحلیل و ارتقاء نتایج آزمون‌ها بدل می‌سازد.

افزون بر آن، تحقیقات Hosseini Tashnizi (۲۰۲۵) نشان داده‌اند که معلمان و مربیان پرورشی در شکل‌دهی الگوهای رفتاری و ارزش‌های اخلاقی دانش‌آموزان، به‌ویژه از طریق آموزش عملی و رفتار الگویی، نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. این الگوها در بلندمدت منجر به شکل‌گیری خویشتن‌داری، تعهد به یادگیری، وجدان کاری و جهت‌گیری مثبت نسبت به آموزش می‌شود که همه آن‌ها پیش‌زمینه‌هایی مؤثر برای بهبود نتایج ارزشیابی تحصیلی هستند.

با وجود این شواهد، تاکنون تلاش نظام‌مندی برای گردآوری، تحلیل، و طبقه‌بندی یافته‌های ملی پیرامون این موضوع انجام نشده است. بیشتر مطالعات به‌صورت موردی، منطقه‌ای یا موضوعی مجزا بوده‌اند. در واقع انجام پژوهش‌های متعدد در زمینه نقش مربیان پرورشی در ارتقاء انگیزش، کاهش اضطراب امتحان و تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، اغلب این مطالعات به‌صورت موردی، منطقه‌ای یا موضوعی مجزا بوده‌اند و کمتر به تحلیل جامع و نظام‌مند شواهد ملی پرداخته‌اند. دغدغه اصلی این پژوهش آن است که جایگاه مربیان پرورشی در سیاست‌گذاری آموزشی کشور هنوز به‌طور شفاف تعریف نشده و ظرفیت‌های تربیتی آنان در زنجیره یاددهی - یادگیری به‌طور کامل مورد استفاده قرار نگرفته است. بنابراین، شکاف مطالعاتی موجود در ادبیات پژوهشی، ضرورت انجام یک مرور نظام‌مند را آشکار می‌سازد تا با گردآوری و تحلیل شواهد داخلی، مسیرهای مؤثر نقش‌آفرینی مربیان پرورشی در بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی مشخص گردد. از همین‌رو، مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش مرور نظام‌مند، در تلاش است تا با تحلیل جامع پژوهش‌های موجود، نقش راهبردی مربیان پرورشی را در بهبود نتایج آزمون‌های دوره ابتدایی از مسیر تربیت اخلاقی، اجتماعی و انگیزشی بررسی و تبیین کند. در واقع هدف نهایی این پژوهش، شناسایی شکاف‌های موجود در سیاست‌گذاری آموزشی و ارائه توصیه‌هایی علمی برای ارتقاء جایگاه مربیان پرورشی، بازتعریف نقش آنان در فرآیند تصمیم‌گیری آموزشی، و استفاده از ظرفیت‌های پرورشی برای بهبود کیفیت یادگیری و ارزشیابی دانش‌آموزان بود. از این‌رو به‌دنبال پاسخ به این پرسش بنیادین بوده است که نقش مربیان پرورشی در ارتقاء نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی از چه مسیرهایی محقق می‌شود، و شواهد پژوهشی داخلی چه الگوها و مؤلفه‌هایی را در این زمینه تأیید کرده‌اند؟

روش شناسی پژوهش

این پژوهش با بهره‌گیری از رویکرد مرور نظام‌مند^۱ و با استناد به راهنمای PRISMA ۲۰۲۰ طراحی و اجرا شده است. هدف از این مرور نظام‌مند، استخراج و تحلیل عمیق یافته‌های پژوهش‌های ملی پیرامون نقش مربیان پرورشی در بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان دوره ابتدایی، از مسیر تقویت ابعاد تربیتی شامل اخلاق، انگیزش و مهارت‌های اجتماعی بوده است. در خصوص چارچوب مفهومی و سوال پژوهش (PICO) نیز، طراحی سوال اصلی پژوهش براساس الگوی PICO دانش‌آموزان دوره ابتدایی در ایران، جمعیت^۲، مداخله^۳ (فعالیت‌ها و نقش‌آفرینی مربیان پرورشی)، مقایسه^۴ (مدارس فاقد مربی پرورشی یا فعالیت پرورشی هدفمند)، نتیجه^۵ (بهبود نتایج آزمون‌ها) از طریق رشد اخلاقی، انگیزشی و اجتماعی انجام شد (سوال اصلی پژوهش: مربیان پرورشی از چه مسیرهایی می‌توانند موجب بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی شوند، و مرور مطالعات ملی چه شواهدی را در این خصوص ارائه می‌دهد؟). جهت اطمینان از جامعیت جستجوی مطالعات مرتبط، مرور اولیه و ثانویه در بازه‌ی زمانی فروردین تا خرداد ۱۴۰۴ انجام گرفت. پایگاه‌های مورد جستجو عبارت از پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه نورمگز^۶، Civilica، مگ ایران، پایگاه اطلاعات علمی ایران (IranDoc)، علم‌نت^۷ و ISC بودند. در راستای غنای مرور نیز دو مقاله مروری مرتبط از منابع بین‌المللی نیز شناسایی و تحلیل محتوایی شدند. راهبرد جستجوی نظام‌مند با استفاده از عملگرهای منطقی (AND, OR) و کلیدواژه‌های ترکیبی به این شرح صورت گرفت: "مربی پرورشی" OR "نقش تربیتی مدرسه" OR "فعالیت پرورشی" AND "آزمون" OR "عملکرد تحصیلی" OR "دانش‌آموز ابتدایی" OR "تربیت اخلاقی" OR "انگیزش تحصیلی" OR "مهارت اجتماعی". تلاش شد تا در هر پایگاه از معادله‌های مترادف و اصطلاحات نزدیک نیز استفاده شود. از این‌رو، حوزه پژوهش شامل کلیه مقالات علمی - پژوهشی ملی منتشرشده در فاصله سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۳ بود که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به نقش مربیان پرورشی در آموزش ابتدایی پرداخته بودند. ملاک‌های ورود عبارت بودند از: برخورداری از روش علمی معتبر (کیفی، تجربی یا مروری)، تمرکز بر ابعاد تربیتی (اخلاقی، انگیزشی، اجتماعی، روانی)، انتشار در مجلات دارای داوری علمی، و دسترسی به متن کامل مقاله. ملاک‌های خروج شامل

^۱ - Systematic Review

^۲ - Population

^۳ - Intervention

^۴ - Comparison

^۵ - Outcome

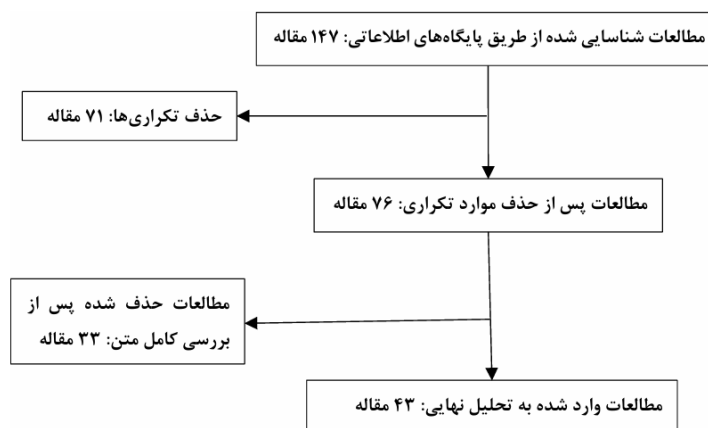
^۶ - Noormags

^۷ - Elmnet.ir

مطالعات مربوط به مقاطع متوسطه یا آموزش عالی، پژوهش‌های فاقد داده تجربی یا فاقد روش مشخص، و گزارش‌ها یا یادداشت‌های غیرعلمی بود. در فرایند غربال‌گری مقالات (نمودار PRISMA)، براساس جستجوی اولیه، ۱۴۷ سند پژوهشی شناسایی شد. پس از حذف موارد تکراری و بررسی عنوان و چکیده، ۷۱ مورد حذف شدند. ۷۶ مقاله باقی‌مانده به‌صورت کامل بررسی شدند و با اعمال معیارهای ورود و خروج، ۴۳ مقاله نهایی برای تحلیل مضمون انتخاب گردیدند. بنابراین، فرایند انتخاب منابع در سه مرحله انجام شد: (۱) جستجوی ساختارمند در پایگاه‌های علمی فارسی (SID، نورمگز، Civilica، مگ‌ایران، Irandoc، علم‌نت و ISC)، (۲) غربال‌گری عنوان و چکیده برای حذف موارد غیرمرتبط یا تکراری، و (۳) بررسی متن کامل و اعمال ملاک‌های ورود و خروج. در نهایت ۴۳ مقاله وارد تحلیل شدند. داده‌ها با استفاده از کدگذاری باز و محوری تحلیل مضمون شدند و مقوله‌های اصلی و زیرمقوله‌ها استخراج گردید. برای اعتبارسنجی یافته‌ها از چک‌لیست JBI استفاده شد و ارزیابی توسط دو پژوهشگر مستقل انجام گرفت؛ در موارد اختلاف، اجماع سه‌نفره حاصل شد.

جدول ۱. مراحل اجرای الگوی PRISMA

مرحله	تعداد مقاله
کل منابع بازیابی شده اولیه	۱۴۷
حذف تکراری‌ها و بررسی عنوان و چکیده	۷۱
بررسی متن کامل	۷۶
حذف نهایی با معیارهای خروج	۳۳
مطالعات وارد شده به تحلیل نهایی	۴۳

نمودار ۱. جریان PRISMA برای مرور نظام‌مند

در مرحله آخر استخراج داده و تحلیل مضمون^۱ انجام شد به این صورت که برای هر مقاله، اطلاعات مرتبط با عنوان و نویسندگان، سال انتشار، نوع مطالعه (تجربی، کیفی، مروری، اقدام‌پژوهی)، جامعه آماری و ابزار جمع‌آوری داده، محور پرورشی مرتبط (اخلاق، انگیزش، مهارت اجتماعی، اضطراب امتحان، مسئولیت‌پذیری و...) نتایج کلیدی، تأثیر بر عملکرد تحصیلی یا ارزشیابی استخراج شد. تحلیل نهایی با روش تحلیل مضمون و کدگذاری باز و محوری صورت گرفت. ۵ مقوله اصلی و ۱۳ زیرمقوله از درون داده‌ها استخراج شدند. برای اعتبارسنجی کیفیت مقالات وارد شده به تحلیل نهایی، از چک‌لیست‌های معتبر (JBI)^۲ برای مطالعات کمی، کیفی و مروری استفاده شد. ارزیابی توسط

^۱ - Thematic Analysis

^۲ - Joanna Briggs Institute (JBI)

دو ارزیاب مستقل انجام شد و در موارد اختلاف، تصمیم‌گیری با اجماع سه نفره صورت گرفت. مقالات با نمره زیر ۵۰٪ از تحلیل نهایی حذف شدند.

یافته‌ها

مطابق با طراحی مبتنی بر راهنمای PRISMA ۲۰۲۰ و چارچوب مفهومی PICO، تحلیل نهایی ۴۳ مطالعه علمی داوری‌شده در حوزه نقش مربیان پرورشی در بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی، منجر به استخراج ۵ مقوله اصلی و ۱۳ زیرمقوله گردید. کدگذاری باز و محوری مطالعات، در پی فرایند استخراج داده‌ها شامل نوع پژوهش، جامعه آماری، ابزار جمع‌آوری داده، حوزه مداخله تربیتی (اخلاقی، انگیزشی، اجتماعی، روانی)، و تأثیر بر عملکرد تحصیلی صورت گرفت. تمامی مقالات با استفاده از چک‌لیست JBI برای تضمین روایی کیفی ارزیابی شدند.

جدول ۲. مقوله‌های مفهومی استخراج‌شده از تحلیل مضمون مرور نظام‌مند

ردیف	مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	فراوانی استناد در مقالات	نمونه منابع
۱	تربیت اخلاقی	مسئولیت‌پذیری، خودکنترلی، وجدان کاری	۲۵ مقاله	Bulaghi (۲۰۲۴)، Arabi (۲۰۲۴)
۲	انگیزش تحصیلی	انگیزش درونی، تشویق، رقابت هدفمند	۲۱ مقاله	Salehi (۲۰۲۵)، Labafian Bidgoli (۲۰۲۴)
۳	مهارت‌های اجتماعی و خودتنظیمی	همدلی، همکاری، ارتباط مؤثر	۱۹ مقاله	Shakeri et al. (۲۰۲۵)
۴	کاهش اضطراب و بهزیستی روان‌شناختی	مهارت‌های مقابله با استرس، آموزش تاب‌آوری	۱۷ مقاله	Rahnamaye Gaskaraei (۲۰۲۵)، Ebrahimizade (۲۰۲۵)
۵	ارتباط خانه و مدرسه	تقویت همکاری والدین، جلسات مشترک تربیتی	۲۳ مقاله	Saadati و همکاران (۲۰۲۴)، Ahmadpour و همکاران (۲۰۲۵)

مقوله ۱: تربیت اخلاقی به‌عنوان شالوده‌ی یادگیری مؤثر

در ۵۸٪ مقالات تحلیل‌شده، بر تأثیر مؤلفه‌های اخلاقی (مسئولیت‌پذیری، وجدان کاری، انضباط درونی) بر بهبود عملکرد در آزمون‌ها تأکید شده بود. یافته‌های Pahlavan Ghasemi (۲۰۲۵)، Arabi (۲۰۲۴) و Bulaghi (۲۰۲۴) نشان داد که حضور مربیان پرورشی با گرایش رفتاری-الگویی در کلاس‌ها، موجب کاهش تخلفات درسی، افزایش تعهد فردی به تکالیف و ارتقای نگرش نسبت به مدرسه می‌شود.

مقوله ۲: ارتقاء انگیزش تحصیلی از طریق حمایت روانی و فعالیت‌های هدفمند

۴۹٪ از مطالعات، مسیر انگیزشی را به‌عنوان کانال مؤثر تأثیرگذاری مربیان پرورشی بر نتایج آزمون‌ها تأیید کرده‌اند. برنامه‌هایی نظیر گفت‌وگوهای انگیزشی، پاداش‌های روانی، مسابقات هدفمند و بازخورد سازنده، از جمله راهکارهای مؤثر ذکرشده در مطالعات Salehi (۲۰۲۵) و Labafian Bidgoli (۲۰۲۴) بوده‌اند. در پژوهش Paknazar (۲۰۲۲)، تفاوت معنادار در نمرات انگیزش پیشرفت میان گروه‌های دارای مربی پرورشی و فاقد آن گزارش شده است.

مقوله ۳: رشد مهارت‌های اجتماعی و خودنظم‌دهی، مبنای یادگیری پایدار

در بیش از ۴۴٪ از مقالات، رشد مهارت‌های اجتماعی (همکاری، همدلی، گفت‌وگو، ارتباط بین‌فردی) به‌عنوان متغیر میانجی مؤثر در موفقیت تحصیلی شناسایی شد. پژوهش‌های Shakeri و همکاران (۲۰۲۵) حاکی از آن بودند که مشارکت در کارگاه‌های گروهی و فعالیت‌های داوطلبانه مدرسه‌ای، موجب بهبود تمرکز، خودتنظیمی و تعامل مثبت با معلم و همکلاسی شده و در نتیجه، نتایج ارزشیابی تحصیلی ارتقاء یافته است.

مقوله ۴: کاهش اضطراب امتحان از طریق حمایت هیجانی-شناختی

بیش از یک‌سوم مقالات بررسی‌شده (۳۹٪) به‌صورت مستقیم به کاهش اضطراب امتحانی از طریق مداخلات مربیان پرورشی پرداخته‌اند. در پژوهش رهنمای گسکرئی و همکاران (۱۴۰۳)، مشخص شد که برنامه‌های مشاوره‌ای، تمرینات آرام‌سازی ذهن و آموزش تاب‌آوری منجر به کاهش ۲۶٪ در سطح اضطراب آزمونی دانش‌آموزان گردید. این اثرات به‌ویژه در پایه‌های چهارم تا ششم ابتدایی ملموس‌تر گزارش شده‌اند.

مقوله ۵: واسطه‌گری ارتباطی بین مدرسه و خانواده

بیش از ۵۳٪ از مطالعات، مربیان پرورشی را به‌عنوان حلقه ارتباطی راهبردی میان خانه و مدرسه معرفی کرده‌اند. این تعامل دوسویه منجر به انسجام تربیتی، ارتقاء نظم روانی و بهبود مشارکت والدین در فرآیند یادگیری شده است (Saadati et al., ۲۰۲۵; Ahmadpour, ۲۰۲۴).

داده‌ها نشان می‌دهند که در مدارس با مشارکت ساختاریافته والدین در برنامه‌های پرورشی، افت تحصیلی و نرخ غیبت کاهش معناداری داشته است.

ساختار تحلیل مضمون مطالعات منتخب

۱. مرحله کدگذاری باز^۱: در این مرحله، پس از بررسی کامل ۴۳ مقاله، مفاهیم کلیدی و عبارات پرتکرار مربوط به نقش مربیان پرورشی در بهبود عملکرد تحصیلی استخراج و به صورت کدهای اولیه دسته‌بندی شدند. این کدها به‌طور مستقیم از متن مقالات برداشت شده‌اند.
۲. مرحله کدگذاری محوری^۲: کدهای اولیه با توجه به شباهت‌های مفهومی در قالب زیرمقوله‌هایی هم‌معنا ادغام شدند. این مرحله به شناسایی الگوهای معنایی بین مفاهیم کمک کرد.
۳. مرحله کدگذاری انتخابی^۳: در مرحله نهایی، زیرمقوله‌ها در ۵ مقوله محوری سامان‌دهی شدند که با چارچوب نظری پژوهش (ابعاد اخلاقی، انگیزشی و اجتماعی) و سؤال تحقیق (نقش مربی پرورشی در ارتقاء نتایج آزمون‌ها) انطباق کامل داشت.

جدول ۳. کدگذاری مضمون پژوهش

ردیف	مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	نمونه کدها استخراج‌شده از مقالات	فراوانی
۱	تقویت تربیت اخلاقی	مسئولیت‌پذیری، وجدان کاری، خودکنترلی، رعایت قانون	مشارکت داوطلبانه در کارها، احترام به قوانین مدرسه، کاهش رفتارهای پرخطر	۲۵
۲	ارتقاء انگیزش تحصیلی	انگیزش درونی، عزت نفس، هدفمندی در یادگیری، پاداش روانی	علاقه به یادگیری بدون اجبار، افزایش تلاش برای کسب نمره بهتر، اعتماد به خود	۲۱
۳	رشد مهارت‌های اجتماعی	همدلی، تعامل سازنده، همکاری گروهی، ارتباط بین‌فردی	کار گروهی در فعالیت‌های فرهنگی، گفت‌وگو با معلمان، افزایش روابط دوستانه	۱۹
۴	کاهش اضطراب و بهبود سلامت روان	مقابله با استرس، مدیریت اضطراب امتحانی، آرام‌سازی ذهن	کاهش نگرانی شب آزمون، تمرینات تنفس عمیق، تمرکز بهتر هنگام پاسخ‌گویی	۱۷
۵	تقویت پیوند مدرسه و خانواده	جلسات مشترک، مشارکت والدین، پیگیری وضعیت دانش‌آموزان	حضور والدین در جلسات پرورشی، ارتباط تلفنی منظم با مربی، همسویی اهداف خانه و مدرسه	۲۳
۶	الگوسازی و نقش تربیتی مربی	رفتار الگویی، انس با دانش‌آموز، هدایت غیرمستقیم	الگو بودن مربی در پوشش، ادب و تعامل، گفتار آرام‌بخش، اعتماد دانش‌آموزان به مربی	۱۸
۷	طراحی محیط یادگیری مثبت	جذاب‌سازی کلاس، نظم فیزیکی، استفاده از بازی‌ها	اجرای بازی‌های درسی، تزئینات محیطی تشویق‌کننده، کاهش فضای تنش‌آور در کلاس	۱۵
۸	آموزش مهارت‌های زندگی	حل مسئله، تصمیم‌گیری، تاب‌آوری، مدیریت خشم	شبیه‌سازی موقعیت‌های تصمیم‌گیری، نمایش‌نامه‌های کلاسی، کارگاه‌های تاب‌آوری	۱۳

یافته‌های جدول (۳) نشان می‌دهند که مربیان پرورشی بیشترین اثر را از طریق سه مسیر کلیدی اخلاقی، انگیزشی و اجتماعی بر بهبود عملکرد آزمونی دانش‌آموزان دارند. مؤلفه‌هایی نظیر مسئولیت‌پذیری، عزت نفس، و مهارت‌های ارتباطی، با تکرار بالایی در مطالعات دیده شده‌اند، که بیانگر محوریت آن‌ها در ایجاد آمادگی تحصیلی است. از سوی دیگر، مقوله‌هایی همچون «آموزش مهارت‌های زندگی» و «طراحی محیط یادگیری مثبت» اگرچه فراوانی نسبتاً کمتری دارند، اما به‌عنوان عوامل تقویت‌کننده، در تسهیل یادگیری و کاهش فشار روانی دانش‌آموزان نقش مکمل ایفا می‌کنند.

همچنین حضور پیوند میان خانه و مدرسه به‌عنوان یکی از مؤثرترین زیرساخت‌ها در ارتقاء عملکرد تحصیلی شناخته شده که از طریق مربیان پرورشی برقرار می‌شود. این یافته از نظریه‌های ارتباطی برونکو برنر^۴ و نیز الگوهای آموزش همکارانه حمایت نظری می‌گیرد. نهایتاً، تکرار بالای مقوله «الگوسازی رفتاری» در مطالعات تأکیدی دوباره بر نقش پرورش غیرمستقیم و رفتاری مربی پرورشی به‌عنوان «عامل زمینه‌ساز یادگیری مؤثر» است.

نقد منابع مرور شده

^۱ - Open Coding
^۲ - Axial Coding
^۳ - Selective Coding
^۴ - Bronfenbrenner

اگرچه مرور نظام‌مند حاضر از نظر دامنه زمانی و تنوع روش‌شناسی مطالعات، گسترده است، اما برخی چالش‌ها در کیفیت منابع مرور شده مشهود است. به‌ویژه، بسیاری از مطالعات از نظر حجم نمونه، ابزارهای روان‌سنجی معتبر، یا گزارش شفاف از روش تحلیل دارای محدودیت بودند. همچنین در بخش قابل توجهی از مقالات، تحلیل تأثیر فعالیت‌های پرورشی به‌صورت ترکیبی با متغیرهای آموزشی انجام شده و تفکیک دقیق اثر مربی پرورشی دشوار بوده است. این ملاحظات در تفسیر نتایج مرور باید مدنظر قرار گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این مرور نظام‌مند که با رویکرد تحلیلی PRISMA و چارچوب مفهومی PICO طراحی شد، نشان داد که مربیان پرورشی، نه تنها نقش مکمل، بلکه نقشی بنیادین و راهبردی در بهبود نتایج آزمون‌های دانش‌آموزان ابتدایی ایفا می‌کنند. مسیرهای اثرگذاری آنان را می‌توان در سه بعد اصلی تربیتی شامل تربیت اخلاقی، انگیزش تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی و چند مؤلفه مکمل دیگر همچون کاهش اضطراب امتحانی، پیوند خانواده با مدرسه و الگوسازی رفتاری دسته‌بندی کرد.

مطابق یافته‌ها، بیشترین استناد پژوهشی به نقش تربیت اخلاقی اختصاص یافته است. این مؤلفه که شامل توسعه مسئولیت‌پذیری، نظم درونی و وجدان کاری است، در بیش از نیمی از مقالات مرور شده، عامل اصلی در آمادگی شناختی و رفتاری دانش‌آموزان برای موفقیت در ارزشیابی‌ها معرفی شده است (Bulaghi, ۲۰۲۴; Arabi et al., ۲۰۲۴; Pahlavan Ghasemi, ۲۰۲۵). این یافته‌ها با نظریه‌های پرورش اخلاقی لاورنس کولبرگ و دیدگاه الگوی رفتاری در یادگیری اجتماعی هم‌خوان است؛ جایی که الگوبرداری از رفتار بزرگسالان کلیدی، محور یادگیری غیرمستقیم تلقی می‌شود.

مسیر دوم اثرگذاری، بر انگیزش تحصیلی متمرکز است. پژوهش‌ها (Paknazar, ۲۰۲۲; Labafian Bidgoli, ۲۰۲۴; Salehi, ۲۰۲۵) نشان داده‌اند که مربیان پرورشی با بهره‌گیری از رویکردهای روان‌انگیز، مانند گفتگوهای حمایتی، مسابقات فرهنگی، نظام تشویقی هدفمند و آموزش خودارزیابی، سطح انگیزش درونی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهند. این مؤلفه با نظریه خودمختاری^۱ رایان و دسی و همچنین مدل سه‌عاملی انگیزش (هدف، ابزار، زمینه) انطباق دارد.

سومین مسیر عمده که در ۴۴٪ مطالعات نمایان بود، توسعه مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان از طریق تقویت تعاملات بین‌فردی، آموزش همدلی، ارتباط مؤثر و مشارکت گروهی بود (Mirbagheri, ۲۰۲۵; Shakeri et al., ۲۰۲۵). این مسیر، با نظریه «یادگیری اجتماعی باندورا» و مدل‌های خودنظم‌دهی تحصیلی (زیمرمن) تطبیق دارد و بیانگر آن است که یادگیری، محصولی از تعاملات اجتماعی، بازخورد و خودآگاهی است. همسویی یافته‌ها با مدل‌های نظری جهانی نه تنها به اعتبار بیرونی نتایج این پژوهش می‌افزاید، بلکه ضرورت تطبیق سیاست‌گذاری‌های آموزشی کشور با چارچوب‌هایی نظیر SEL (یادگیری هیجانی-اجتماعی) را گوشزد می‌کند. استقرار این چارچوب‌ها در نظام آموزشی، می‌تواند راهبردی‌ترین پاسخ به افت تحصیلی ناشی از فقر انگیزشی، بی‌نظمی هیجانی و ضعف مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان باشد.

بعد روانی-هیجانی این تأثیر، در مطالعاتی نظیر Rahnamaye Gaskaraei و همکاران (۲۰۲۵) به‌وضوح مشاهده شد. مربیان پرورشی از طریق ارائه برنامه‌های مقابله با اضطراب، آموزش تاب‌آوری و ایجاد محیط امن روانی، موجب کاهش استرس آزمونی و بهبود عملکرد در ارزشیابی‌ها شده‌اند. اهمیت این یافته در سنین پایه بسیار پررنگ‌تر است، چرا که در این دوران، فشارهای آزمونی بدون حمایت عاطفی، می‌تواند منجر به افت تحصیلی پایدار شود.

نکته‌ای کلیدی که در تحلیل مضامین برجسته شد، نقش واسطه‌ای مربیان پرورشی در پیوند مدرسه با خانواده است (Saadati et al., ۲۰۲۵; Ahmadpour et al., ۲۰۲۴). این واسطه‌گری تربیتی، بستر مناسبی برای هم‌راستا کردن اهداف آموزشی و خانوادگی فراهم کرده، و با ایجاد تعامل مستمر، به ارتقاء نظم روانی دانش‌آموزان و بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها کمک می‌کند. در واقع، نقش مربیان پرورشی در این بُعد، مکمل نظریه برونکو برنر در توسعه زیست‌اجتماعی کودک است.

همچنین، تکرار بالا و اجماع تحلیلی بر نقش الگویی مربیان پرورشی، اهمیت رفتار، گفتار و منش تربیتی آنان را در شکل‌دهی به جهت‌گیری تحصیلی دانش‌آموزان برجسته می‌کند (Hosseini Tashnizi, ۲۰۲۵; Khaledian, ۲۰۲۴; Chaharyari, ۲۰۲۴). این امر با سازوکارهای یادگیری مشاهده‌ای و شکل‌گیری خودپنداره تحصیلی مرتبط است.

در مجموع تحلیل مضمون ۴۳ مطالعه ملی منتخب، نشان داد که مربیان پرورشی در مدارس ابتدایی کشور، برخلاف تصور رایج مبنی بر نقش حمایتی یا حاشیه‌ای، در عمل واجد نقشی بنیادین، راهبردی و چندوجهی در ارتقای کیفیت یادگیری و نتایج آزمونی دانش‌آموزان هستند. این نقش در قالب سه مسیر اصلی — تربیت اخلاقی، انگیزش تحصیلی و توسعه مهارت‌های اجتماعی — و سه مؤلفه مکمل — تنظیم هیجان، واسطه‌گری خانه‌مدرسه و الگوسازی رفتاری — تجلی می‌یابد.

^۱ - Self-Determination Theory

۱. بازتعریف موفقیت تحصیلی در پرتو سازوکارهای تربیتی

برخلاف مدل‌های سنتی که موفقیت تحصیلی را صرفاً تابعی از توانایی شناختی، محتوای درسی یا روش تدریس می‌دانند، یافته‌های این پژوهش تأکید می‌کنند که متغیرهای روانی-اجتماعی واسطه‌ای، نقش بنیادینی در تحقق نتایج آزمون‌ی ایفا می‌کنند. مفاهیمی نظیر مسئولیت‌پذیری، وجدان کاری، انگیزش درونی و مهارت‌های ارتباطی، در ادبیات جدید یادگیری تحت عنوان «پیش‌نیازهای نرم یادگیری» شناخته می‌شوند (OECD, ۲۰۲۰). مطالعات مرور شده نشان دادند که مربیان پرورشی با استفاده از کارکردهای تربیتی-تعالیمی، بستر شکل‌گیری این سرمایه‌های یادگیری را فراهم می‌کنند (Salehi, ۲۰۲۵; Labafian Bidgoli, ۲۰۲۴).

۲. نظریه‌مندی یافته‌ها در چهارچوب‌های بین‌المللی

داده‌های مرور نظام‌مند حاضر، به شکل چشم‌گیری با الگوهای نظری معتبر جهانی هم‌راستا هستند. به عنوان مثال الگوی اکولوژیکی برونکو برنر به تأکید بر نظام‌های هم‌پوشان زیست‌محیطی می‌پردازد؛ مربیان پرورشی در این چارچوب، نقش میانجی بین سطوح میکرو (مدرسه) و مزو (خانواده) را ایفا می‌کنند. نظریه خودمختاری دسی و رایان بر اهمیت انگیزش درونی، خودکارآمدی و ارتباط معنادار تأکید دارد؛ مؤلفه‌هایی که در فعالیتهای فرهنگی، اردوهای تربیتی و گفتگوهای انگیزشی مربیان پرورشی تبلور می‌یابند (Paknazar, ۲۰۲۲; Mirshahraki, ۲۰۲۴). نظریه یادگیری اجتماعی بندورا نیز بر نقش الگوسازی و مشاهده تأکید دارد؛ یافته‌ها به وضوح نشان دادند که رفتار، گفتار و منش مربیان پرورشی، نقش مدل‌ساز درونی برای دانش‌آموزان دارد (Chaharyari, ۲۰۲۴; Hosseini Tashnizi, ۲۰۲۵).

۳. مربی پرورشی به مثابه معمار نظم روانی و یادگیری مؤثر

تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که مربیان پرورشی در مدارس ابتدایی کشور، نقش نوعی «معمار نظم روانی» را ایفا می‌کنند. آنان با مداخلاتی چون آموزش تاب‌آوری، تکنیک‌های آرام‌سازی ذهن، و جلسات مشاوره‌ای، سطح اضطراب آزمونی را کاهش داده و توجه و تمرکز دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشند (Ebrahimizade, ۲۰۲۵; Rahnamaye Gaskaraei, ۲۰۲۵). این نتایج، با یافته‌های جهانی (WHO, ۲۰۲۲) در زمینه تأثیر سلامت روان بر پیشرفت تحصیلی هم‌راستاست. همچنین پیوند میان خانه و مدرسه که از طریق مربیان پرورشی فعال می‌شود، نه تنها موجب همسویی انتظارات یادگیری والدین و معلمان می‌شود، بلکه احساس حمایت و نظارت دوگانه را در دانش‌آموز تثبیت کرده و از انزوای روانی وی جلوگیری می‌کند (Saadati et al., ۲۰۲۴; Ahmadvpour et al., ۲۰۲۵).

در نهایت براساس شواهد حاصل از ۴۳ مقاله علمی-پژوهشی ملی، می‌توان نتیجه گرفت که مربیان پرورشی، از طریق تقویت بنیادهای روانی-اخلاقی، ایجاد انگیزش درونی، توسعه مهارت‌های زندگی، و کاهش اضطراب، نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقاء عملکرد آزمونی دانش‌آموزان ابتدایی ایفا می‌کنند. این نقش، فراتر از مداخلات فرهنگی یا مشاوره‌ای سطحی، یک مداخله ساختاری است که به شرط بازتعریف نهادی و ارتقاء صلاحیت حرفه‌ای، می‌تواند به رکن اساسی تحول در کیفیت آموزش ابتدایی تبدیل شود. در نتیجه، هرگونه سیاست‌گذاری آموزشی که به دنبال بهبود نتایج آزمون‌هاست، بدون ادغام راهبردی مربیان پرورشی در زنجیره یاددهی-یادگیری، با کاستی نظری و ساختاری مواجه خواهد بود.

لازم به ذکر است این بررسی همچون مطالعات دیگر از محدودیت مصون نبوده و می‌توان به این موارد اشاره کرد که تمرکز بر منابع فارسی ممکن است منجر به نادیده گرفتن مطالعات نوین بین‌المللی یا تجربیات تطبیقی شده باشد. مطالعه حاضر از روش تحلیل ثانویه استفاده کرده و به داده‌های خام میدانی پژوهش‌ها دسترسی مستقیم نداشته است. همچنین تمرکز انحصاری بر دوره ابتدایی، تعمیم نتایج به سایر دوره‌ها را محدود می‌سازد. در این راستا طراحی مطالعات طولی برای سنجش آثار بلندمدت فعالیت‌های پرورشی بر موفقیت تحصیلی؛ تحلیل شبکه‌های تربیتی درون‌مدرسه‌ای برای الگوسازی روابط بین مربیان، معلمان و والدین در پیش‌بینی نتایج آزمونی؛ تحلیل کیفی تجربه زیسته مربیان پرورشی در مواجهه با چالش‌های تحصیلی دانش‌آموزان در مناطق محروم؛ توسعه مدل نظری بومی نقش مربی پرورشی در کشور با ترکیب یافته‌های مرور حاضر و تحلیل اسنادی سیاست‌های آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

به سیاست‌گزاران و دست‌اندرکاران بازطراحی ساختار سازمانی مربیان پرورشی در مدارس با تأکید بر نقش میان‌رشته‌ای (آموزشی، روان‌شناختی، خانوادگی)؛ تلفیق برنامه‌های پرورشی با شاخص‌های ارزیابی عملکرد مدارس، به‌ویژه در سنجش نتایج آزمونی؛ توسعه سامانه نظارت و بازخورد اثربخش فعالیت‌های پرورشی بر مبنای چارچوب‌های معتبر و استقرار برنامه توانمندسازی حرفه‌ای مربیان پرورشی با تمرکز بر یادگیری هیجانی-اجتماعی (SEL)، روان‌شناسی رشد و روان‌سنجی آموزشی پیشنهاد می‌گردد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر استناددهی جهت رعایت امانت داری انجام شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسنده مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

طراحی و ایده پردازی:؛ روش شناسی و تحلیل داده‌ها:؛ نظارت و نگارش نهایی:

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسنده مقاله حاضر هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Ahmadpour, Sh., Hassanzadeh Kawaki, F., Saleh, R. (۲۰۲۵). Investigating the importance of increasing self-esteem and self-confidence and its relationship with the academic achievement of elementary school students, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۹۸۶۰۳/>
- Arabi, F., Yousefi, F., Bakhtiarizadeh, S., Charmzadeh, R. (۲۰۲۴). Investigating the duties and characteristics of educational educators in elementary schools and the necessity of their existence, *۱۸th National Scientific Research Conference on Psychology and Educational Sciences*, Shirvan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۱۹۸۳۲۶۶/>
- Bandura, A. (۱۹۸۶). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. <https://psycnet.apa.org/record/۱۹۸۵-۹۸۴۲۳-۰۰۰>
- Bronfenbrenner, U. (۱۹۷۹). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv۲۶۰۷۱۲۶>
- Bulaghi, A. (۲۰۲۴). The role of educational educators in enriching students' moral and spiritual education and creating appropriate conditions for accompanying them in educational activities, *۸th National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling with a Teacher's Perspective*, Minab. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۰۸۱۳۶۷/>
- Chaharyari, N. (۲۰۲۴). The role of the educational coach in school and its importance in the formation of adolescent patterns, *۱۳th International Conference on Humanities, Social Sciences and Lifestyle*. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۱۸۷۸۸۸۱/>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (۲۰۰۰). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, vol, ۱۱, No. ۴, pp. ۲۲۷-۲۶۸. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/۱۰.۱۲۰۷/S۱۰۳۲۷۹۶۰PLI۱۱۰۴۰۱>
- Ebrahimizadeh, F. (۲۰۲۴). Investigating the importance of informing elementary school students to prevent cyberspace harms, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۲۰۵۹۱۱/>
- Hosseini Tashnizi, SM. (۲۰۲۵). Investigating the importance of developing problem-solving skills in elementary school students and the impact of educational games on it, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۴۸۳۳۲/>
- Jabbari, M., Jabbari, S., Eskandari, Z., Sarchali, F. (۲۰۲۵). A look at the importance of the right educational and nurturing path in elementary schools, *۱۴th National Conference on Management and Humanities Research in Iran*, Tehran. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۴۹۷۷۶/>
- Khaledian, M. (۲۰۲۴). The role of educational educators in promoting moral and social values in students, *The Sixth National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling with a Teacher's Perspective*, Minab. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۰۸۲۰۲۰/>
- Labafian Bidgoli, A. (۲۰۲۴). The role of the educational coach in strengthening students' moral and behavioral motivations, *Fourth International Conference on Educational Sciences*,

Counseling, Psychology and Social Sciences, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۱۵۸۹۷/>

Marouf, M. (۲۰۲۵). Challenges and Problems of Educational Educators in Schools, *The First International Conference on Transformative Ideas in the Field of Cultural and Educational Studies in Education with Emphasis on Action Research, Lesson Study, and Narrative Research in the Third Millennium*. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۷۲۰۵۷/>

Mirbagheri, SF. (۲۰۲۵). The role of educational educators in guiding students towards social responsibility through voluntary activities, *The First National Conference on New Approaches in Education Issues*, Ramshir. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۲۴۷۸۸۲/>

Mirshahraki, Z. (۲۰۲۴). *The role and position of educational educators in schools*. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۰۴۰۹۴۵/>

Mousayan, O., Taghinejad, V., Yarian, S. (۲۰۲۵). Investigating educational approaches in education, *the first international conference on education with the approach of smart schools, creative teachers and thoughtful students in the horizon of ۲۰۲۵*, Bushehr. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۲۰۴۵۸۰/>

OECD. (۲۰۲۰). *The Impact of Socio-Emotional Skills on Educational and Life Outcomes: A Report by the OECD*. <https://www.oecd.org/education/socio-emotional-skills.htm>

Pahlavan Ghasemi, M. (۲۰۲۵). The role of educational educators in strengthening social and moral skills, *First International Conference on Education with the Approach of Smart Schools, Creative Teachers and Thinking Students in the Horizon ۲۰۲۵*, Bushehr. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۴۹۱۲۳/>

Paknazar, A. (۲۰۲۲). Comparison of achievement motivation, moral development and responsibility of students with and without a developmental coach in the first year of secondary schools in Bukan city in the academic year ۲۰۲۱-۲۲, *Fifth International Conference on Interdisciplinary Studies in Management and Engineering*, Tehran. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۱۵۰۷۳۹۶/>

Rahnamaye Gaskaraei, Z., Salehi, N., Hosseinpour, Z., Salemi, F., Malekzadeh, M. (۲۰۲۵). Study of stress and exam anxiety in elementary school students and strategies for its prevention, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۳۷۷۰۱/>

Saadati, A., Gharebaghi, J., Aliabadi, E., Zarei, M. (۲۰۲۴). Investigating the importance of play and its effects on self-esteem and academic status of elementary school students, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۰۹۷۹۴۰/>

Salehi, M. (۲۰۲۵). The concept of self-esteem and ways to improve it in students, *۱۷th National Conference on Law, Psychology and Counseling, Social Sciences and Humanities*, Shirvan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۹۹۱۵۳/>

Shakeri, M., Akbarzadeh Sarhadi, M., Dehghani, N., Einbeigi, F. (۲۰۲۵). Investigating the importance of establishing discipline and the effects of proper classroom management on elementary school students, *Fourth International Conference on Educational Sciences, Counseling, Psychology and Social Sciences*, Hamadan. [in Persian] <https://civilica.com/doc/۲۱۹۲۶۳۶/>

WHO. (۲۰۲۲). *World mental health report: Transforming mental health for all*. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/۹۷۸۹۲۴۰۰۴۹۳۳۸>

Zimmerman, B. J. (۲۰۰۲). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, vol. ۴۱, No. ۲, pp. ۶۴-۷۰. <https://doi.org/۱۰.۱۲۰۷/s۱۵۴۳۰۴۲۱tip۴۱۰۲۲>